שיחלא קמא אסירא מכאן ואילך הוה ליה זה וזה גורם ומותר איתיביה רב אשי לאמימר [א][א]ושוין בביצת טריפה שאסורה מפני שגדלה באיסור התם בדספנא מארעא ולישני ליה בשיחלא קמא אם כן גדלה גמרה מיבעי ליה אלא הא [ב]דתנן [ג]ולד טרפה ר' אליעזר אומר לא יקרב לגבי מזבח ור' יהושע אומר [ד]יקרב במאי קא מיפלגי [ו]בשנטרפה ולבסוף עיברה ר' אליעזר סבר [ה][ב]זה וזה גורם אסור ורבי יהושע סבר זה וזה גורם מותר אי הכי אדמיפלגי לגבוה ליפלגו להדיוט להודיעך כחו דר' יהושע דאפילו לגבוה נמי שרי וליפלגו להדיוט להודיעך כחו דרבי אליעזר דאפילו להדיוט נמי אסור [ז]כח דהיתרא עדיף ליה ומודים בביצת טרפה שאסורה בדספנא מארעא דחד גורם הוא רב אחא סבר לה כרב אחא בר יעקב ומתני לה לדאמימר כדאמרן רבינא לא סבר לה כדרב אחא בר יעקב ומתני לה לדאמימר בהאי לישנא אמר אמימר הני [ח]ביעי דספק טרפה דשיחלא קמא משהינן להו אי הדרה וטענה שריין ואי לא אסירן איתיביה רב אשי לאמימר ומודים בביצת טרפה שאסורה מפני שגדלה באיסור אמר ליה התם בדשיחלא קמא אם כן גדלה גמרה מבעי ליה תני גמרה אלא הא [ט]דתנן ולד טרפה ר' אליעזר אומר לא יקרב לגבי מזבח ר' יהושע אומר יקרב במאי קא מיפלגי כשעיברה ולבסוף נטרפה [ג]רבי אליעזר סבר [ד]עובר ירך אמו הוא ור' יהושע סבר [ה]עובר לאו ירך אמו הוא אי הכי אדמיפלגי לגבוה ליפלגו להדיוט להודיעך כחו דרבי יהושע וליפלגו בהדיוט להודיעך כחו דרבי אליעזר כח דהיתירא עדיף ליה ומודים ודאי בביצת טריפה שאסורה בדשיחלא קמא מאי טעמא גופה היא והלכתא [י]בזכר כל שנים עשר חדש בנקבה כל שאינה יולדת אמר רב הונא כל בריה שאין בו עצם אינו מתקיים י"ב חדש אמר רב פפא שמע מינה מדרב הונא הא [כ]דאמר שמואל קישות שהתליע באיביה אסורה

הני

דשיחלא קמא. בלע"ז פושט"א. אותן שהיו במעיה בשעה שנטרפה כולן אסורות דעובר ירך אמו הוא ועמה נטרפו: **מכאן ואילך.** היא והזכר גורמין להם שיבאו ודבר שאיסור והיתר גורמו לו שיגדל מותר: **ושוין.** ר' אליעזר ורבנן דפליגי בולד בהמה טרפה: **בדספנא מארעא.** היא מעצמה מתחממת בארץ ויולדת והוא חד גורם הוא: **גדלה.** משמע כל גידוליה באיסור: **אלא הא דתנן.** כיון דאמרת דהאי מודים בבילת טרפה בדספנא מארעא דחד גורם הוא קאמר מכלל דפלוגתייהו בזה וזה גורם וע"כ בשנטרפה ולבסוף עיברה פליגי דאיכא זה וזה גורם: **במאי קא מיפלגי.** על כרחך בנטרפה ולבסוף עיברה: **להודיעך כחו דרבי יהושע.** תירוצא הוא: **סבירא ליה כרב אחא בר יעקב.** דאמר לעיל (דף נז:) הלכה טרפה יולדת: **ומתני לה לדאמימר כדאמרינן.** הני ביעי דטרפה כו' דאיכא לפלוגי בין שיחלא קמא לשיחלא בתרא אפילו בטרפה ודאית: **רבינא לא סבר לה.** כוותיה ולא מצי למימר דשיחלא בתרא דהא לא טענה הלכך מוקי לה לדאמימר בספק טרפה והכי קאמר דשיחלא קמא משהינן לה אי הדרה וטענה לאו טרפה היא ושרו קמאי: **מפני שגדלה באיסור.** אלמא טענה: **במאי קא מיפלגי.** על כרחך בעיברה ולבסוף נטרפה דאי בנטרפה ברישא תו לא טענה והא פליגי רבי אליעזר סבר [עובר] ירך אמו הוא והרי הוא כאחד מאיבריה: **ור' יהושע סבר כו'.** וכיון דהכי הוא אדמיפלגי כו': **ומודים.** ודאי בבילת [טרפה]: **בשיחלא קמא.** דכיון דאגידא ביה דמעורה בגידין כגופה דמיא: **והלכתא בזכר.** ספק טרפה דידיה אי שהי שנים עשר חדש ודאי לא נטרף ושוב אין צריך לבודקו כגון אם ספק דרוסה או נפולה או שמא ניקב הקרום מחמת שראינוהו שלקתה: **כל בריה שאין לה עצם אינה מתקיימת י"ב חדש.** ונפקא מינה כדמפרש רב פפא: **קישות שהתליעה באיביה.** בעודה מחוברת: **אסורה.** התולעת באכילה דכיון דמהלכת בתוך הקישות והקישות מחוברת בקרקע שורץ על הארץ [י] קרינא ביה אבל התליעה בתלוש לאו שורץ הוא עד דנפיק מיניה ומהלך על גבי הקרקע כדמפרש בשילהי פרקין (דף סז:):

שמע

מכאן ואילך הוה ליה זה וזה גורם ומותר. אע"ג דבסוף כתובות (דף קיא:) פסקינן כר' יהודה בפרדות דמספקא ליה בפרק אותו ואת בנו (לקמן דף עט.) אי חוששין לזרע האב או לא היינו במילתא דשרי כל חד באפי נפשיה ולא שייך זה וזה גורם אבל הכא דחד אסור וחד שרי הוי ליה זה וזה גורם: **ושוין בביצת טרפה שהיא אסורה.** לא כמו שפירש הקונטרס דקאי אפלוגתא דרבי אליעזר ורבי יהושע אלא קאי אפלוגתא דבית שמאי ובית הלל דפליגי במתניתין במסכת עדיות (פ"ה מ"א) דתנן התם בילת נבלה שכמותה נמכרת בשוק ב"ש מתירין ובית הלל אוסרין ומודים בבילת טרפה שאסורה מפני שגידולה באיסור ואם תאמר דהשתא אסרי בית הלל בילת נבלה כבשר דאסרי אפילו כמותה נמכרת בשוק ובפרק קמא דבילה (דף ו:) אמרינן השוחט את התרנגולת ומצא בה בילים גמורות מותרות לאכלן בחלב ואפילו רבי יעקב לא פליג [י] אלא דקאמר אם היו מעורות בגידים אסורות אבל בשאין מעורות מותר ותירץ בהלכות גדולות דגבי איסור נבלה דאורייתא החמירו אבל בשר עוף בחלב דרבנן הקילו ורבינו תם תירץ דבבילת נבלה החמירו משום דנבלה הוי דבר האסור אבל בשר עוף בחלב דהוי היתר דכל חד וחד באפי נפשיה שרי ולפירושו מתיישב מה שמפרש בערוך [ל] דהא דאמר בריש פרק הדר עם הנכרי (עירובין דף סב:) דאפילו ביעתא בכותחא לא לישרי איניש קמי רביה דהיינו כגון ששחט התרנגולת ומצא בה בילים גמורות דאי בסתם בילים אותן אין צריכין היתר דאין לך ע"ה שלא ידע שמותר בחלב ולפי תירוץ הלכות גדולות קשיא מאי אפילו דקאמר אפילו ביעתא בכותחא אטו מי פשוט היתר זה כל כך טפי משאר מילי הא פלוגתא היא דלמאן דאמר בשר עוף בחלב דאורייתא אסירא מידי דהוה אבילת נבלה ויש לומר דלהכי קאמר אפילו שכל העולם היו נוהגין בו היתר ובפרק קמא דבילה (דף ו:) נמי פשיטא ליה לש"ס דשרי גבי הא דאמר רב בילה עם יציאת רובה נגמרה דקאמר למאי אילימא דשרי לאוכלה בחלב הא במעי אמה אסירא והתניא השוחט התרנגולת כו' משמע דפשיטא ליה דלא הוה פליג רב ועוד י"ל דהיינו טעמא דאסרי ב"ה בילת נבלה גזירה אטו בילת טרפה ובילת טרפה אסורה משום דגמרה באיסור ומיהו אין נראה תירוץ זה דהא לא גזרינן [א] ביעי דשיחלא בתרא אטו ביעי דשיחלא קמא ולאטו ביעי דספנא מארעא [מ]: **אלא** הא דתניא ולד טרפה [ג] כו'. ברייתא היא והוי מצי לאתויי מתניתין דתמורה (דף ל:) כל האסורים לגבי המזבח ולדותיהן מותרין רבי אליעזר אומר ולד טרפה לא יקרב לגבי מזבח אלא ניחא ליה לאתויי ברייתא [ג] שרבי יהושע הוזכר בה: **במאי** קא מיפלגי בנטרפה. לשון הגמרא משמע דאי לאו דאמימר לא הוה קשה במאי קא מיפלגי אלא יש לומר משום דלאסר אמימר דשיחלא קמא לא מיתוקם ליה פלוגתייהו בעובר ירך אמו ובעיברה ולבסוף נטרפה דאם כן קם ליה אמימר כרבי אליעזר דשמותי הוא ולאידך לישנא דלקמן יש לפרש משום דקסבר טרפה אינה יולדת קא קשה ליה במאי קא מיפלגי דלא מיתוקמא פלוגתייהו בזה וזה גורם אסור ואם תאמר ואמאי לא ניחא ליה לרב אשי השתא לאוקומי פלוגתייהו בזה וזה גורם הא שמעינן ליה לרבי אליעזר בהדיא בפרק כל שעה (פסחים דף כז.) דאסר דקתני וכן היה רבי אליעזר אוסר בכל איסורין שבתורה ויש לומר דשמא לא שמיע ליה לרב אשי ההיא ברייתא: **ורבי** אליעזר סבר זה וזה גורם אסור. כמו שהגירסא כאן כך יש לה להיות בפרק כל האסורין (תמורה דף לא.) ויש ספרים דגרסי התם למאן דאמר טרפה יולדת פליגי כשנטרפה ולבסוף עיברה דרבי אליעזר סובר עובר ירך אמו הוא וליתא: **אי הכי אדמיפלגי** לגבוה ליפלגו להדיוט. לשון אי הכי קשה דבכל ענין יכול להקשות כן וצריך למצוא טעם למה היה מתיישב הא דמיפלגי לגבוה אי הוה מפרש פלוגתייהו בעובר ירך אמו הוא יותר מהשתא דמוקי לה בזה וזה גורם ולאידך לישנא איפכא [ס]: **והלכתא** בזכר כל שנים עשר חדש. למאי דמסקינן השתא הלכתא דטרפה אינה יולדת לא מיתוקמא פלוגתייהו דרבי אליעזר ורבי יהושע אלא בעובר ירך אמו ורבי יהושע סובר לאו ירך אמו הוא וגבי בילה מודה כיון דאגידא בגופה כגופה דמיא ותימה דבריש שור שנגח את הפרה (ב"ק דף מז.) משמע איפכא דאמר [ס]רבה פרה שהזיקה גובה מולדה מאי טעמא גופה היא תרנגולת שהזיקה אינו גובה מביצתה מאי טעמא פירשא בעלמא היא ומשמע דאפילו ליתא לפרה גובה הכל מולדה ואמאי הא אפילו אי סייע הולד בנגיחה [ע]דאי וולדה נגחו לא היה יכול לגבות מן הולד כל הנזק היכא דליתא לפרה כיון דלאו ירך אמו הוא וגבי תרנגולת אמאי אינו גובה מביצתה ויש לומר דהתם איירי בבילים גמורות דלא אגידי בגופה וגבי מזיק אמר ליה אייתי ראיה דההיא שעתא הות אגידא בגופה ושקול וגבי טרפה אסור ולענין ולד היינו טעמא אף על גב דבעלמא עובר ירך אמו הוא לענין טרפות שאני דתלוי בחיות בהמה ולעובר יש לו חיות בפני עצמו ובבבא קמא (דף מז. ד"ה מאי) האריכתי בו:

הני

עין משפט נר מצוה

רלו א מיי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה (יט) [י] סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סימן פו סעיף ג:

רלז ב מיי' פ"ג מהלכות איסורי מזבח הלכה יב:

ג [מיי' פ"ו מהלכות ע"ז הלכה יד סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סימן קמב סעיף יא]:

ד [מיי' פ"ג מהלכות מאכלות אסורות הלכה יא סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סימן נו סעיף יח:

ה [מיי' פ"ג מהלכות איסורי מזבח הלכה יג ופי"ב מהלכות שחיטה הלכה י]:

רלח ו מיי' פי"א מהלכות שחיטה הלכה א סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סימן נו סעיף יח וסימן פו סעיף ט:

◆

לעזי רש"י

פושט"א. כמות הביצים בהשלה אחת.

◆

שיטה מקובצת

א] דהא לא גזרינן הכא ביעי: ב] אלא הא דתניא ולד טרפה ברייתא היא והוה מצי: ג] לאתויי ברייתא לפי שר' יהושע הוזכר בה:

◆

רבינו גרשום

הכא תנאי היא: הוי זה וזה גורם דתרנגול דהיתירא ותרנגולת (דספק) דטרפה: בדספנא מארעא. דליכא זה וזה גורם: א"כ גדלה גמרה מיבעי ליה. כלומר אי בשיחלא קמא שהיו הביצי' במעיה כשנטרפה זהו גמרה באיסור' ולא גדלה דגדלה משמע דלאחר כן שניטרפה גדלה באיסור: במאי קא מיפלגי בגון שניטרפה ולבסוף עיברה. כלומר השתא דסבירא לן דטרפה יולדת ומשכחת במאי קא מיפלגי ר' אליעזר ור' יהושע: כשניטרפ' ולבסוף עיברה. אי ולד מותר באכילה דזה וזה גורם מותר לר' אליעזר ולרבי יהושע אסור: איתיביה רב אשי לאמימר ושוין בביצת טרפה כו'. כלומר היאך אמרת דטרפה אינה יולדת והא הכא דטרפה טענה ביצים: הכא במאי עסקינן בשיחלא קמא. כלומר שהיו במעיה קודם שנטרפה אבל לאחר שנטרפה לא טענה אלא הא דתנן ולד טריפה ר' אליעזר אמר לא יקרב כו'. כלומר השתא דאמרת דטרפה אינה יולדת ר' אליעזר ור' יהושע במאי קא מפלגי כו': והלכתא בזכר עד י"ב חדש. כלומר ספק טרפה זכר כל שמתקיים י"ב חדש ודאי לא טריפה הוא: אמר רב פפא ש"מ מדרב הונא הא דאמר שמואל קישות שהתליע באביה כו'. כלומר ש"מ מדרב הונא דאמר כל שאין בו עצם אינו מתקיים י"ב חדש הא דאמר שמואל קישות שהתליע במחובר אסורה משום שרץ השורץ על הארץ:

מסורת הש"ס

א) עדיות פ"ה מ"א תמורה לא. ע"ש, ב) [נ"ל דתניא], ג) בכורות ו. תמורה ל: [זבחים עד:], ד) [תמורה לא.], ה) [שם סנהדרין פ. ע"ז מט. פסחים כז.], ו) [ברכות מ. וש"נ], ז) [נ"ל דתניא], ח) [גיטין כג: נזיר נא. ב"ק עח: סנהדרין (עה.) פ: תמורה י: יא. יט. כה. כה: ל: לא.], ט) לקמן סו., י) [ויקרא יא], כ) [שם ו.], ל) [בערך כתח], מ) ועיין תוס' עירובין סב: ד"ה אפילו ותוס' בילה ו: ד"ה בילים, נ) [ועיין היטב תוס' גיטין כג: ד"ה הא נגן], ס) [נ"ל רבה], ע) [נ"ל דהיא],

◆

גליון הש"ס

גמ' רבי אליעזר סבר עובר ירך אמו. עיין רפ"ב דפרה:

◆

מוסף רש"י

ולד טרפה. ואביו תמים הרי זה וזה גורם (בכורות ו.). כח דהיתרא עדיף ליה. טוב לו להשמיענו כח דברי המתיר, שהוא סומך על שמועתו ואינו ירא להתיר, אבל כח האוסרין אינה ראיה, שהכל יכולין להחמיר ואפילו בדבר המותר (ביצה ב:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com